Bokmål

UNIVERSITETET I BERGEN

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultetet.
Eksamen i emnet MAT 121 - Lineær algebra
Mandag 31. mai 2010, kl. 09-14.

Tillatte hjelpemidler: Kalkulator, i samsvar med fakultets regler.
Oppgavesettet er på 2 sider.
Alle svar skal begrunnes. Det må være med så mye mellomregning at fremgangsmåten fremgår tydelig av besvarelsen.

Oppgave 1

En bisverm flyr mellom to kuber, A og B, på dagtid, og hver bi blir i en av kubene om natten. La $\mathbf{v}_n = [a_n\, b_n]^T \in \mathbf{R}^2$, hvor a_n er antall bier i kube A og b_n er antall bier i kube B i natt n.

La s_{11} være sannsynligheten for at en bi som overnatter i kube A en natt vil overnatte der neste natt, og la s_{22} være den samme sannsynligheten mhp. kube B, slik at $\mathbf{v}_{n+1} = S\mathbf{v}_n$, hvor

$$S = \begin{bmatrix} s_{11} & 1 - s_{22} \\ 1 - s_{11} & s_{22} \end{bmatrix}.$$

Du kan anta at både s_{11} og s_{22} er i det lukkede intervallet $[0, 1]$.

a) Vis at $[-1\, 1]^T$ er en egenvektor for S. Hva er den tilhørende egenverdien?

b) For hvilke verdier av s_{11} og s_{22} er S diagonaliserbar? For hvilke verdier av s_{11} og s_{22} er S ortogonalt diagonaliserbar?

c) Vil biefordelingen nærme seg en likevektstilstand?

d) For noen sannsynligheter er S ikke invertibel. Hvordan vil det påvirke biefordelingen ettersom tiden går?

Oppgave 2

Betrakt matrisen

$$A = \begin{bmatrix} -6 & -3 & 3 \\ 4 & 3 & 0 \\ -2 & 0 & 3 \end{bmatrix}$$

a) Finn den reduserte trappeformen til A.

b) Finn en basis for nullrommet $\mathrm{Nul}(A)$. Hva er dimensjonen?

c) Finn den generelle løsningen til ligningen $A\mathbf{x} = [-3\ 10\ 7]^T$.

d) Finn en basis for søylerommet $\mathrm{Col}(A)$. Hva er rangen til A?

e) Finn en ortogonal basis for $\mathrm{Col}(A)$.

f) Finn alle egenverdier og egenvektorer for A.

g) Hva vil det si at en matrise er diagonaliserbar? Er A diagonaliserbar?

Oppgave 3

La $s = \sqrt{3}/2$ og betrakt

$$A = \begin{bmatrix} \frac{1}{2} & s & 1 \\ s & s & 0 \\ 1 & 0 & -1 \\ s & -s & 0 \\ \frac{1}{2} & -s & 1 \end{bmatrix}, \qquad \text{and} \qquad \mathbf{b} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}.$$

a) Finn en minste kvadraters (least squares) metode løsning til $A\mathbf{x} = \mathbf{b}$. Er der mer enn en løsning?

Betrakt undermengden $\mathcal{B} = \{\sin x, \sin 2x, \sin 3x\}$ av vektorrommet av reelle funksjoner, og betrakt underrommet $V = \operatorname{Span} \mathcal{B}$.

I denne oppgaven kan du bruke følgende tabell, hvor $s = \sqrt{3}/2$.

x	$\pi/6$	$\pi/3$	$\pi/2$	$2\pi/3$	$5\pi/6$
$\sin x$	$\frac{1}{2}$	s	1	s	$\frac{1}{2}$
$\sin 2x$	s	s	0	$-s$	$-s$
$\sin 3x$	1	0	-1	0	1

b) Hvorfor er $\mathcal{B}$ en basis for V?

c) Betrakt lineærtransformasjonen $S\colon \mathbf{R}^3 \to V$ gitt ved

$$S\left(\begin{bmatrix} a \\ b \\ c \end{bmatrix}\right) = a \sin x + b \sin 2x + c \sin 3x.$$

Hva er sammenhengen mellom S og koordinatavbildningen (the coordinate mapping) $[\ ]_{\mathcal{B}}\colon V \to \mathbf{R}^3$? Er S en isomorfi?

d) La $D\colon V \to V$ være gitt ved dobbeltderivering: $D(f) = f''$. Finn matrisen $[D]_{\mathcal{B}}$ til D relativt til basisen $\mathcal{B}$.

e) Betrakt lineær transformasjonen $E\colon V \to \mathbf{R}^5$ gitt ved

$$E(f(x)) = [f(\pi/6)\ f(\pi/3)\ f(\pi/2)\ f(2\pi/3)\ f(5\pi/6)]^T.$$

Forklar hvorfor matrisen A gitt ovenfor er matrisen til E relativt til basisene $\mathcal{B}$ og standard basisen i $\mathbf{R}^5$.

Forklar på hvilken måte en minste kvadraters metode løsning til $A\mathbf{x} = \mathbf{b}$, hvor $\mathbf{x} = [a\,b\,c]^T$, gir en god løsning på problemet å finne en funksjon $f(x) = a \sin x + b \sin 2x + c \sin 3x$ som passer til observasjonene

x	$\pi/6$	$\pi/3$	$\pi/2$	$2\pi/3$	$5\pi/6$
y	0	0	1	0	0

Hans Brodersen — Bjørn Ian Dundas